

Української Центральної Ради). – К., 1997. – С. 62–63; *Він же*. Церква в Українській Державі 1917–1920 рр. (доба Гетьманату Павла Скоропадського). – К., 1997. – С. 60; Шепченко Константин Дмитриевич // Новомученики и исповедники Русской Православной Церкви XX века : [База даних ПСТГУ]. – Режим доступу: http://www.pstbi.ccas.ru/bin/nkws.exe/ans/nm/?NYZ9EJxGHoxITYZCF2JMTdG6XbuMdOzbdOqefW*ca8KWtuKheesd66eifS5Wc8rWe8oUV8mcsi0cdO8ctk*. – Назва з екрана.

М. Л. Ткачук

ШЕРЕМЕТИНСЬКИЙ Ананія Семенович [рос. Шереметинский Анания Семенович] (1815–19[31].07.1867), випускник КДА – церк. педагог та адміністратор.

Нар. у с. Бачкурин Липовецького пов. Київ. губ. (нині – с. Бачкурине Монастирищенського р-ну Черкас. обл.) у сім'ї священника. Початкову освіту здобув у Уманському ДУ (1825–29), де був одним із найкращих вихованців. Після закінчення КДС (1829–35) навчався у КДА (1835–39), яку закінчив зі ступ. магістра богослов'я і словесних наук (ухвалу академ. Конференції від 15.07.1839 затверджено Св. Синодом 31.12.1839). За характеристикою однокурсника В. І. Аскоченського, у студентські роки вирізнявся надзвичайним сумлінням і працелюбністю.

Після закінчення КДА призначений викладачем фіз.-мат. наук і грец. мови Курської ДС (з 29.09.1839); з 31.12.1839 – на посаді професора. З 07.11.1849 – професор логіки, психології, патрології і лат. мови, курси яких читав «с видаючимся успехом». Тривалий час викладав також нім. мову (01.09.1841–01.09.1852); тимчасово – богослов. предмети (14.01.1842–01.09.1843). Паралельно із викладацькою діяльністю виконував функції економа (09.03.1840–31.06.1846; 29.01.1849–02.08.1853; 14.08.1860–29.10.1862). Входив до складу будівельних ком-тів, що опікувалися зведенням приміщень Белгородського ДУ (01.01.1842–01.09.1843) та ремонтом будівель Курської ДС (06.03.1851–02.08.1853). З 30.10.1862 був помічником інспектора та членом семінарського Правління.

З 21.01.1863 до кінця життя обіймав посаду інспектора і професора богослов. наук Полтав. ДС. З 19.11.1863 викладав також нім. мову. За дорученням Правління семінарії у липні – вересні 1865 ревізував Лубенське, Роменське і Полтавське духовні уч-ща. Виявив себе дбайливим адміністратором. Заслужив неабияку повагу колег та учнів. За бездоганну службу і пед. досягнення був відзначений орденом Св. Станислава 2-го ступ. з імп. короною (18.06.1865).

Влітку 1867 разом із двома синами приїхав до Києва на прощу, де помер на 52-му році життя після короткотривалої тяжкої хвороби. Похований на Щекавицькому кладовищі (знищене у 1950-х).

Арх.: ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 1034; Оп. 2. – Спр. 5825, 6007.

Опубл. дж.: Некролог // Полтавские Ев. – 1867. – № 18. – Часть неофиц. – С. 233–237; Д[умитрашко]в К. Некролог // КЕВ. – 1867. – Отд. 2-й. – № 16. – С. 510–513; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 256, 259, 264, 286, 289, 294.

Літ.: Титов Ф. И. Духовные школы Курско-Белогородской епархии. – Вып. 3. – Курск, 1896. – С. 106, 119, 123–124, 143–144, 224.

А. О. Сапонов

ШИМКЕВИЧ Федір Спиридонович [рос. Шимкевич Федор Спиридонович] (16[28].02.1802–03[15.04].1843), випускник і викладач КДА – церк. педагог, мовознавець, славіст.

Нар. у м. Могильові (нині – адм. центр Могильовської обл. Республіки Білорусь) у сім'ї священника дворянського походження. Під час війни з Наполеоном разом із родиною залишив Могильов (1812) і оселився у м. Воронежі, де його батько обійняв посаду священника церкви Св. Йоана Богослова. Здобувши початкову домашню освіту, навчався у Воронежській ДС (1814–23). Наприкінці семінарського курсу розпочав пед. діяльність на посаді лектора грец. мови.

У 1823–27 здобував вищу богослов. освіту у КДА, яку закінчив зі ступ. магістра

Федір
Шимкевич

богослов'я і словесних наук (затверджений Комісією духовних уч-щ при Св. Синоді 12.12.1827 на підставі розгляду розрядного списку, наданого Конференцією КДА, та двох випускних творів: «Археологическое рассуждение о просвещении древних евреев, или об успехах в изящных науках и искусствах» і «De fatis theologiarum scientiarum in Rossia a propagatione in ea religionis christianae ad nostra usque tempora» («Доля богословських наук у Росії від поширення християнської релігії до нашого часу»). У студентські роки захопився мовознавством. Поряд із «програмними» мовами, які вивчались у КДА (давньогрец., латина, давньоєвр., халдейська, франц., нім., польс.) самостійно опанував угор. та італ. мови. Привернув увагу митрополита Київського і Галицького Євгенія (Болховітінова) високим рівнем ерудованості, виявленим у випускному творі, присвяченому давньоєвр. освіті та культурі (опублікований у «Журнале Министерства народного просвещения» за 1841).

Після затвердження магістерського ступ. обійняв посаду бакалавра нім. мови КДА (з 14.12.1827), де згодом служив також помічником бібліотекаря (11.01.1830–30.01.1833).

Продовжуючи наук. студії, в 1830 опублікував (за псевдонімом «Федор Косцеша») у ж-лі «Вестник Европы» розвідку, в якій порушив низку методологічних питань філол. аналізу давньоруських літописів. Розпочав укладання «Критического описания библиотеки Киевской духовной академии» (не завершено), уривок із якого, присвячений опису грамот і рескриптів рос. монархів, що стосуються історії КМА та Києво-Братського Богоявленського монастиря, опублікував у тому ж виданні в 1830. Як свідчать ж-ли Конференції КДА за 1832, мав намір «составить полную историю Киевской Академии», який залишився нереалізованим. Прагнучи обійняти вакантну каф-ру грец. мови у Віленському ун-ті, в 1831 розпочав підготовку дис., присвячену проблемам вивчення цього предмета, однак у зв'язку із закриттям ун-ту припинив роботу над рукописом. Продовжуючи мовознавчі студії, розпочаті у студентські роки, не пізніше 1832 підготував, за власним свідченням, посібник з нім. граматики. На зламі 1820–1830-х остаточно сформував задум укладання «Корнеслова русского языка» на підставі порівняльного аналізу рос. мови з іноземними й виокремлення власне слов'ян. її компоненту. Реалізації цього задуму підпорядкував усе подальше життя.

У зв'язку із хворобою легенів у 1832 звільнився, за власним клопотанням, від зобов'язання вступити в духовне звання. За сімейними обставинами, які потребували повернення до Воронежа, наприкінці травня 1833 був переведений на посаду професора філософії Воронежської ДС, яку мав обійняти з поч. 1833–34 навч. року. Однак через загострення хвороби не зміг приступити до занять. 20.09.1833 мусив залишити викладацьку діяльність.

У 1834 переїхав до С.-Петербургу, де влаштувався на посаду столоначальника господарського департаменту Мін-ва внутр. справ. Увесь вільний час працював у б-ках, збираючи матеріали, необхідні для підго-

товки «Корнеслова». Наполегливо продовжував студіювання іноз. мов (крім мов, засвоєних під час навчання в семінарії та академії, у 1830-х самостійно вивчив англ., шведську, данську, голландську, ісландську, литов., фінську, чеську, серб. та ін. мови; загалом упродовж життя опанував 35 іноз. мов і 21 слов'ян. говірку).

Завершивши бібліотечні студії, у 1836 переїхав до Києва. Заради елементарних засобів існування мусив обійняти посаду «непременного члена Приказа общественного призрения», однак усе дозвіля присвячував роботі над текстом «Корнеслова».

У 1837 повернувся до С.-Петербурга, де обійняв колишню посаду. Вийшовши у відставку (у липні 1838) й отримавши матеріальну допомогу в розмірі річного посадового окладу, занурився у наук. студії. Однак брак статків і злиденне становище спонукали Ш. шукати засобів для існування і завершення роботи над «Корнесловом». 31.10.1841 подав на розгляд Імп. АН попередній рукопис праці (із загальним планом і передмовою), а також стислий звіт про свої доробки у царині слов'ян. філології. Здобувши схвальний відгук і матеріальну підтримку від АН, благодійну допомогу від одного з її членів (візантолога Й. Ф. Круга) та половинну Демидівську премію (17.04.1842), продовжив роботу над текстом «Корнеслова» з урахуванням зауважень і порад, висловлених академіками-філологами. Наприкінці 1842 «Корнеслов русского языка, сравненного со всеми главнейшими славянскими наречиями и с двадцатью четырьмя иностранными языками» (у 2 ч.) було видано друком у типографії Імп. АН. За словами авторитетного рос. лінгвіста акад. О. Х. Востокова, праця Ш. стала «лучшим по этой части сочинением на русском языке».

Після виходу «Корнеслова» Ш. пророкували велике наук. майбутнє, однак виснажлива багаторічна робота безповоротно підірвала його здоров'я. Помер у С.-Петербурзі

від туберкульозу легенів на 42-му році життя. Похований в Олександрівській лаврі. У пам'яті сучасників залишився видатним мовознавцем і подвижником науки.

Осн. тв.: Взгляд на российские летописи в филологическом отношении // ВЕ. – 1830. – № 8 (апрель). – С. 285–292; Описание рукописей, находящихся в библиотеке Киевской Академии // Там само. – № 17/18 (сентябрь). – С. 138–144; О просвещении древних евреев, или об их успехах в изящных искусствах и науках // ЖМНП. – 1841. – Т. XXXI. – Отд. V. – № 8. – С. 1–30; № 9. – С. 31–68; Корнеслов русского языка, сравненного со всеми главнейшими славянскими наречиями и с двадцатью четырьмя иностранными языками. – СПб., 1842. – Ч. 1. – XXVI, 160 с.; Ч. 2. – [2], 167 с.; Корнеслов русского языка. – СПб., 2007. – 340 с.

Арх.: ЦДІАУК. – Ф. 711. – Оп. 1. – Спр. 197, 796, 880; Оп. 3. – Спр. 29.

Опубл. дж.: Общий отчет об одиннадцатом присуждении Демидовских наград // ЖМНП. – 1842. – Ч. XXXVI. – Отд. III. – С. 35, 41–43; Востоков А. Х. Разбор сочинения Ф. Шимкевича под заглавием «Корнеслов русского языка, сравнительно со всеми славянскими наречиями и с двадцатью четырьмя иностранными языками» // Одиннадцатое присуждение учрежденных П. Н. Демидовым наград. 17 апреля 1872 года. – СПб., 1842. – С. 211–220; [Некролог] // Северная пчела. – 1843. – № 84 (19 апреля). – С. 333; Быстров И. Черта из жизни академика Круга // Там само. – 1845. – № 288 (21 декабря). – С. 1549; Списки начальников и наставников Киевской духовной академии за истекшее пятидесятилетие ее, 1819–1869 // Пятидесятилетний юбилей Киевской духовной академии. – К., 1869. – С. 400; Николаев А. И. Списки воспитанников, окончивших полный курс семинарских наук в Воронежской духовной семинарии за истекшее столетие (1780–1880) // Прибавления к Воронежским ВЕ. – 1882. – № 8. – Приложение. – С. 120–121; Акты и документы, относящиеся к истории Киевской Академии. – Отд. III (1796–1869 гг.). – Т. 5 (1823–1869 гг.) / с предисл., введ. и прим. проф. прот. Ф. И. Титова. – К., 1915. – С. 26–27, 32–33, 85–86.

Літ.: Ф. М. Корнеслов русского языка, составленный Ф. С. Шимкевичем // ЖМНП. – 1843. – Т. XXXVII. – Отд. VI. – С. 90–99; Биографические известия о Ф. С. Шимкевиче [Відомості зі статті: Боричевский И. Биография Федора Спиридоновича Шимкевича] // С.-Петерб. ведомости. – 1849. – №№ 128, 132] // Там само. – 1849. – Т. LXII. – Отд. VII. – С. 90–92; Аскоченский В. И. История Киевской духовной академии по преобразованию ее в 1819 году. – СПб., 1863. – С. 109, 123–136; Малышевский И. И. Деятельность митроп. Евгения в звании председателя Конференции Киевской духовной академии // ТКДА. – 1867. – № 12. – С. 594–595, 605; Записки И. П. Сахарова // РА. – 1873. – № 6. – Стлб. 963–964; Филарет (Гумилевский), архиеп. Обзор русской духовной литературы. – Кн. 1–2. 862–1863. – Изд. 3-е, испр. и доп. – СПб., 1884. – С. 460; Никольский П. В. История Воронежской

духовной семинарии. – Ч. 2. – Воронеж, 1899. – С. 88–90; В. Р-в. Шимкевич (Федор Спиридонович) // ЭСБЕ. – Т. XXXIXA. – СПб., 1903. – С. 577; Редько Н. Шимкевич Федор Спиридонович // РБС. – Т. : Шабанов – Шютц. – СПб., 1911. – С. 290–292; Карпов С. Евгений Болховитинов как митрополит Киевский // ТКДА. – 1914. – № 6. – С. 206–207; Титов Ф., проф., прот. Императорская Киевская Духовная Академия в ее трехвековой жизни и деятельности (1615–1915 гг.) : Историческая записка. – К., 2003. – С. 387–388, 550–551; Дениско Л. М. Библиотека Київської духовної академії (1819–1919). – К., 2006. – С. 77–78, 89.

М. Л. Ткачук

ШИПОВИЧ Іван Омелянович [рос. Шипович Иван Емельянович] (27.09[09.10]. 1857–1936), випускник КДА – священнослужитель РПЦ, краєзнавець, церк. історик і педагог.

Нар. у с. Бронниця Могилівського пов. Подільської губ. (нині – в Могилів-Подільському р-ні Вінниць. обл.) у сім'ї священника. Початкову освіту здобув у Шаргородському ДУ (м. Шаргород Подільської губ., нині – Вінниць. обл.), середню – в Подільській ДС (1873–79, м. Кам'янець-Подільський, нині – Хмельн. обл.). У 1879–83 навчався на церковно-істор. відділенні КДА. На 3-му курсі підготував і захистив випускний твір «Саул и его отвержение: опыт библейско-исторического исследования о Сауле, его жизни и деятельности, значении в истории еврейского народа и падении» (рукопис зберігається в ІР НБУВ), визнаний Радою КДА на підставі відгуку приват-доц. Ф. Я. Покровського задовільним для здобуття канд. ступ. Через хворобу не склав вчасно усні іспити та був відрахований із КДА (02.09.1882). Поновившись у складі студентів 4-го курсу (29.10.1882), ліквідував академ. заборгованості (03.11.1882) та прочитав пробні лекції з давньої (12.05.1883) і нової (23.05.1883) загальної церк. історії. Закінчив КДА зі ступ. канд. богослов'я (ухвалу Ради КДА від 30.05.1883 затверджено митрополитом Київським і Галицьким Платоном (Городецьким) 18.06.1883).

08.11.1883 призначений помічником інспектора Подільської ДС. Згодом переведе-

ний на посаду її викладача. Прийнявши священство, служив у Йоано-Предтеченській церкві м. Кам'янця-Подільського. Виконував обов'язки благочинного Подільського жін. єпархіального уч-ща (26.07.1891–01.01.1892). З 01.01.1892 обіймав посаду доглядача Приворотського ДУ (с. Привороття Ушицького пов. Подільської губ., нині – Кам'янець-Подільського р-ну Хмельн. обл.). З 01.06.1893 до 1920 обіймав посаду заочного вчителя Вінниц. реального уч-ща та був настоятелем училищного храму в ім'я Свв. Кирила та Мефодія. Викладав також Закон Божий у Вінниц. жін. гімназії. Обирався «гласним» (депутатом) Вінниц. міськ. думи. 06.06.1905 піднесений до сану протоієрея. У дореволюц. роки отримав низку церк. і держ. відзнак, у т. ч. ордени Св. Станіслава 3-го ступ. (15.06.1890) та Св. Анни 3-го ступ. (06.05.1908).

У 1920–24 служив у Свято-Миколаївській церкві с. Шереметка Вінниц. пов. Подільської губ. (нині – мікрорайон Пирогово м. Вінниці). З жовтня 1924 обіймав посаду священника Свято-Троїцького жін. монастиря в м. Браїлові (нині – смт у Жмеринському р-ні Вінниць. обл.).

У грудні 1932 заарештований і обвинувачений у здійсненні антирад. агітації та пропаганди під виглядом реліг. обрядів (стаття 54-10 КК УРСР). Попри похилий вік (75 років) засуджений на 3 роки заслання. Під час перебування Ш. у Сибіру його родину було позбавлено будинку (1934), на місці якого постало приміщення Вінниц. обласного управління НКВС.

Повернувшись із заслання в 1936, невдовзі помер у Вінниці. Був похований на міськ. правосл. кладовищі.

Ш. відомий як дослідник історії та церк. пам'яток Поділля, автор історико-краєзнавчих праць, надрукованих переважно в ж-лах «Подольские епархиальные ведомости» та «Православная Подолия». Брав активну участь у роботі Подільського єпархіального історико-стат. ком-ту (з 1903 – Подільського